

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Aprendizaxe e Ensino da Xeografía		Código	652604422
Titulación	10 Mestrado Universitario en Profesorado de Educación Secundaria: Ciencias Sociais (Geografía e Historia)			
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	Anual	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación			
Coordinación	Pérez Guilarte, Yamilé	Correo electrónico	yamile.perez@udc.es	
Profesorado	Pérez Guilarte, Yamilé	Correo electrónico	yamile.perez@udc.es	
Web	https://pdi.udc.es/es/File/Pdi/UD45L			
Descripción xeral	Esta materia constitúe unha dimensión clave na formación docente dos profesores, xa que se centra nos procesos de ensino-aprendizaxe da xeografía desde unha perspectiva activa, reflexiva e crítica. Trabállanse as estratexias e recursos didácticos para o ensino-aprendizaxe da xeografía, así como a elaboración de unidades didácticas para a súa aplicación na Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato.			

Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non se realizarán cambios. 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen - Actividades iniciais - Análise de fontes documentais - Sesión maxistral - Aprendizaxe colaborativa - Traballo tutelados - Presentación oral *Metodoloxías docentes que se modifican Non se realizarán cambios. A única modificación é que o traballo realizarase a través das ferramentas online: Moodle, Teams, Stream). 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado Correo electrónico: Diariamente. De uso para fazer consultas, solicitar encontros virtuais para resolver dúbidas e facer o seguimento dos traballos tutelados. Moodle: Diariamente. Segundo a necesidade do alumnado a través dos foros. Teams: 1 sesión semanal ou mais segundo o demande o alumnado para o seguimento e apoio na realización dos ?traballos tutelados?, sempre no horario da materia. 4. Modificacións na evaluación Non se realizarán cambios. A única modificación é que será de forma telemática. Os traballos serán entregados ou presentados a través das diferentes ferramentas informáticas (Teams, Moodle, Stream) e o alumnado realizará o traballo colaborativo de forma telemática. *Observacións de evaluación: Ao alumnado que non superara a evaluación continua, orientaráselle para a mellora daquela tarefa ou tarefas nas que non se acadara a máxima puntuación. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Non se realizarán cambios.

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	(CE-E1) Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.
A2	(CE-E2) Coñecer os contidos que se cursan nas respectivas ensinanzas
A3	(CE-E3) Coñecer a historia e os desenvolvimentos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.
A4	(CE-E4) Coñecer contextos e situacions nas que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares
A5	(CE-E5) Coñecer os desenvolvimentos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
A6	(CE-E6) Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
A7	(CE-E7) Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A8	(CE-E8) Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas das e dos estudiantes.
A9	(CE-E9) Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.

A10	(CE-E10) Coñecer estratexias e procedimentos de evaluación e entender a evaluación como un procedimento de regulamentación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
A11	(CE-E11) Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.
A12	(CE-E12) Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación empregando indicadores de calidade.
A13	(CE-E13) Identificar os problemas relativos ao ensino e aprendizaxe das materias da especialización e propor alternativas e solucións.
A14	(CE-G14) Respetar e promover os dereitos humanos, os valores da cultura da paz e dos valores democráticos, e o recoñecemento dos principios e fundamentos da atención á diversidade.
B1	(CE-G1) Coñecer as características dos estudiantes, os seus contextos sociais e motivacións.
B2	(CE-G2) Comprender o desenvolvemento da personalidade de estos estudiantes e as posíbeis disfuncións que afectan á aprendizaxe.
B3	(CE-G3) Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecimentos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
B4	(CE-G4) Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudiantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
B5	(CE-G5) Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posíbeis problemas.
B6	(CE-G6) Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.
B8	(CE-G8) Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
B10	(CE-G10) Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respeto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
B14	(CE-G14) Respetar e promover os dereitos humanos, os valores da cultura da paz e dos valores democráticos, e o recoñecemento dos principios e fundamentos da atención á diversidade.
C1	N.1. Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da Comunidad Autónoma.
C3	N.3. Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profisión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	N.4. Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	N.6. Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información disponible para resolver os problemas cos que deben enfrentarse.
C7	N.7. Asumir como profesional e cidadán/cidadá a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	N.8. Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe

Competencias do título

Coñecer o valor formativo do ensino da Xeografía na Educación Secundaria e no Bacharelato.	AP1 AP2 AP11	BP6 BP8 BP14	CP4 CP6 CP7 CP8
Adquirir as competencias necesarias para o ensino-aprendizaxe da Xeografía na Educación Secundaria e no Bacharelato.	AP2 AP8 AP9 AP11 AP12 AP13	BP1 BP2 BP5 BP8 BP14	CP1 CP3 CP4 CP6 CP7 CP8
Coñecer os contidos de Xeografía presentes no currículo da Educación Secundaria e o Bacharelato. Analizar as metas educativas, a selección e organización dos contidos, as estratexias de ensino e aprendizaxe e os criterios e formas da avaliación.	AP2 AP4 AP5 AP6 AP7 AP10	BP2 BP3 BP4 BP5 BP8	CP3 CP4 CP6 CP7 CP8

Coñecer as principais dificultades dos contidos xeográficos para o estudiantado de Educación Secundaria e Bacharelato.	AP3 AP4 AP5 AP10 AP13 AP14	BP1 BP2 BP5 BP10 BP14	
Adquirir competencias para transferir á práctica os coñecementos teóricos e deseñar propostas didácticas innovadoras que melloren as prácticas de ensino e aprendizaxe da Xeografía no contexto educativo das etapas de Educación Secundaria e Bacharelato.	AP4 AP5 AP6 AP7 AP8 AP13	BP1 BP6 CP4 CP6 CP7 CP8	CP3

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. Introducción á didáctica da Xeografía.	- A Xeografía como disciplina escolar: eixos estructurantes. - Finalidades do ensino da Xeografía, a educación para a cidadanía e o coñecemento dos feitos económicos. - Dificultades dos contidos xeográficos para os estudiantes de Educación Secundaria e Bacharelato.
Tema 2. Estratexias e recursos didácticos para o ensino-aprendizaxe da Xeografía.	- Selección dos contidos xeográficos. Xustificación. - Organización e secuenciación dos contidos. - Estratexias de ensino-aprendizaxe e a súa relación cos distintos modelos didácticos. Diferentes tipos de actividades. - Recursos didácticos e experiencias de aprendizaxe no ensino da Xeografía.
Tema 3. Elaboración de unidades didácticas de Xeografía para a Educación Secundaria e o Bacharelato.	- Criterios de selección e elaboración de materiais educativos. - A avaliación dos contidos xeográficos. Criterios e instrumentos de avaliación. - Como realizar unidades didácticas de Xeografía.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A1 A2 A3 A10 B6	2	5	7
Análise de fontes documentais	A2 A5 A7 A12 A14 B14 C4	3	8	11
Aprendizaxe colaborativa	A1 A7 A8 A9 A14 B1 B2 B8 C1 C7	6	15	21
Sesión maxistral	A9 B1 B3 B4 B5 C4 C6	21	10	31
Traballos tutelados	A5 A4 A3 A2 A1 A6 A7 A8 A9 A11 A12 A13 A14 B3 B4 B5 B8 B10 B14 C3 C1 C4 C6 C7 C8	8	45	53
Presentación oral	A14 A9 B8 C3 C1 C4	3	12	15
Atención personalizada		12	0	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descripción
Actividades iniciais	Antes de iniciar os temas do programa desenvolveranse actividades que permitan coñecer os saberes previos do alumnado respecto ás ciencias sociais, as competencias, intereses e motivacións que posúen para o logro dos obxectivos finais que queremos alcanzar nesta materia.
Análise de fontes documentais	Realizaranse actividades para o coñecemento de fontes documentais de ampla diversidade que acheguen información acerca de contidos e, sobre todo, recursos didácticos en relación co ensino-aprendizaxe das Ciencias Sociais.
Aprendizaxe colaborativa	Actividades que promovan o traballo en pequenos grupos: intercambio de información, discusións, postas en común e toma de decisións.
Sesión maxistral	As explicacións teóricas referiranse ós contidos básicos que forman a estructura de cada tema. A partir dos esquemas iniciais e co apoio de documentación específica, iranse desenvolvendo a parte teórica dos contidos conceptuais da materia mediante metodoloxía explicativa.
Traballos tutelados	A aprendizaxe de metodoloxías para a súa aplicación didáctica concretarase na elaboración dun estudo ou traballo acerca dalgunha das temáticas consideradas no ámbito das ciencias sociais. O alumnado seleccionará un tema, formulará os obxectivos, realizará unha xustificación, desenvolverá a metodoloxía idónea, resolverá o tema e/ou proposta e obterá as conclusións pertinentes.
Presentación oral	Os traballos de pequeno grupo serán obxecto de exposición na aula, xa que facilitan a adquisición das destrezas explicativas fundamentais para o desenvolvemento da profesión de mestres/as.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Aprendizaxe colaborativa	Os traballos terán un seguimiento personalizado para garantir o cumprimento dos obxectivos e prazos así como para resolver dúbidas.
Análise de fontes documentais	
Sesión maxistral	
Traballos tutelados	
Presentación oral	

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación
Aprendizaxe colaborativa	A1 A7 A8 A9 A14 B1 B2 B8 C1 C7	Actividades que promovan o traballo en pequenos grupos: intercambio de información, discusións, postas en común, toma de decisións, comprensión do grupo como unha tarefa única.	20
Análise de fontes documentais	A2 A5 A7 A12 A14 B14 C4	Realización de análises e reflexións a partir de diversas fontes documentais.	20
Traballos tutelados	A5 A4 A3 A2 A1 A6 A7 A8 A9 A11 A12 A13 A14 B3 B4 B5 B8 B10 B14 C3 C1 C4 C6 C7 C8	Elaboración dun traballo en grupo acerca dalgunha das temáticas dentro do ámbito das ciencias sociais. O alumnado seleccionará un tema, formulará os obxectivos, realizará unha xustificación, desenvolverá a metodoloxía idónea, resolverá o tema e/ou proposta e obterá as conclusións pertinentes.	40
Presentación oral	A14 A9 B8 C3 C1 C4	Presentación dos traballos desenvolvidos na aula en pequenos grupos.	20

Observacións avaliación

Na avaliación terase en conta

a actitude, interese, participación e dedicación á materia, tanto na aula como fóra da mesma. Aquel alumnado que non supere a avaliación continua a partir das metodoloxías presentes na materia terá que superar unha proba obxectiva.

Fontes de información

Bibliografía básica	Albert M.; Fuentes, C.; Gutiérrez, J. M.; Hernández Cardona, F. X; López Facal, R.; Miralles, P.; Molina, S.; Prats, J.; Rivero, P.; Santacana, J. (2011). Geografía y la historia. Investigación, innovación y buenas prácticas. Formación del profesorado. Educación secundaria, 8, Vol. 3. Barcelona: Editorial Graó.Batllori, R. y Casas, M. (2000). El conflicto y la diferenciación. Conceptos clave en la enseñanza de las ciencias sociales. Lleida: Editorial Milenio.García Pascual, F.; González Gallego, I.; López Facal, R.; Moradiellos, E.; Prats, J.; Prieto-Puga, R.; Valls, R. (2011). Geografía e historia. Complementos de formación disciplinar. Formación del profesorado. Educación secundaria, 8, Vol. 1. Barcelona: Editorial Graó.Grupo Ínsula Barataria (Coord.) Enseñar y aprender ciencias sociales. Algunas propuestas de modelos didácticos. Madrid: Mare Nostrum Ediciones Didácticas.Hernández, A. M. (Coord.) (2019). Estrategias y recursos didácticos para la enseñanza de las Ciencias Sociales. Madrid: Ediciones Pirámide.Prats, J.; Prieto-Puga, R.; Santacana, J.; Souto, X.; Trepata, C. A. (2011). Didáctica de la geografía y la historia. Formación del profesorado. Educación secundaria, 8, Vol. 2. Barcelona: Editorial Graó.
Bibliografía complementaria	Segundo avance o curso, iranse proporcionando outras referencias más específicas para complementar o traballo en clase.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Trátase dunha materia que se realizará, principalmente, cunha metodoloxía de participación activa, na que a propia dinámica do curso irá sinalando os centros de interese do alumnado e, en base a estes, iranse concretando temáticas e actividades a realizar. É por isto polo que a asistencia e participación, en todas e cada unha das actividades desenvolvidas no contexto da materia, será fundamental. A entrega dos traballos realizarase telemáticamente, na plataforma correspondente, se non é posible, non deben empregarse plásticos, elixir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores. Debe facerse un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural e ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos personais e profesionais.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías